

SUURE NÄDALA MÕTTEID

Suur Nädal on „liikuv nädal“ koos oma Suure Neljapäeva, Suure Reede ja Ülestõusmispühadega. Need liiguvad nõnda, et nende pidamise kuupäevad on iga aasta erinevad, kuid nende sisu on ikka muutumatu ja igas aastas korduv. Aega saab võtta nii lineaarselt kui tsükliliselt. Osaliselt on tõesti iga päev ja aeg kordumatu ning jäädavalt mööduv, kuid samas on olud ja hetked, igatsused ja unistused sarnased, äratuntavad ikka ja jälle.

Suur Nädal on ehk isegi kirikus üldse kõige inimlikum nädal, mis Palmipuudepäha rõõmuhõisetest ja austusest jõuab viha ja kättemaksuni. Suure Neljapäeva kodusest miljööst ja sõprusest ning truuduse tütustest viib see reetmise ja hülgamiseni.

Ometi just see, et Jeesus võttis süütuna enda peale inimeste süü ja suri, saab inimestele päästvaks. Siin ilmnebki inimese väärtus andeksandva Jumala silmis – äratada surmast igavesse ellu. Ülestõusnud Jeesus nõuab elu neile, kes on osaduses temaga, kelle süü on ta ristipuule kandnud – *igaüks, kes mind tunnistab, seda tunnistan mina* Lk12:8jj.

Jeesuse asendavat ristsurma on tänapäeva individualistlikus maailmas raske mõista. Nõnda loomulik on ütlus “iga mees on oma õnne sepp” - meie erakordsus ja iseseisvus on meid teinud täiesti asendamatuks, et unustame oma seotuse teise inimesega. Seepärast ongi raske aru saada, et keegi võiks meid asendada, meie võlgu maksta, meie karistuse enda peale võtta. Aga just see, et ühe inimese teo tagajärg kehtib kõikide kohta, on meile jäänud võõraks. Me ei oska enam näha neid sidemeid, millega me oleme üksteisega seotud, kuis ühe tegu võib karistuse tuua kõikidele ja ühe ohverdus võib kõiki aidata.

Suure Reede mässavast rahvahulgast, kes nõuab verd ja vaatemängu, jõuab see peitumise, tasaduse ning vaikuse päeva.

Teisalt on praegune aeg ka kõige jumalikum, sest ilma selleta poleks tähendust ei Jõulupühadel ega Suvistel, isegi Jaanipäev on sellega otse seotud. Selles nädalas seotakse kokku mõisted taevas ja maa, inimene ja Jumal, surm ja elu, kannatus ja pääsemine, lõplik ning lõpmatu. Ilma üheta pole teist ja samas oleme ühte või teist loetletust alati kogenud.

Kõik see võetakse kokku Vaiksesse Laupäeva, mis on vaikuse aeg, kuna vaikust on võimalik kõigega täita. Laupäev on vanas eesti keeles tuntud ka „poolpäevana“, sest temas on osaliselt

Francesco Somaini – Martirio,
1965, Vatikani muuseum

Foto: Arho Tuhkru

peidetud palju tähtsama päeva sisu. Temas on järgmise päeva tähenduskuma. Seepärast tunneme Jaanilaupäeva, Jõululaupäeva, Kadri-laupäeva jne. Vaikse Nädala laupäeva on pikitud sisse juba Ülestõusmise märgid, rõõmu eeltoonid ja elamise lootus. Ja kõike, mida teeme, tunneme, mõtleme, läbi pisarate või naeratuse, ei ole tehtud vaid tänaseks ega homseks, vaid on olulised igaühele suisa igavesti.

Soovin teile kõigile rahulikku Suurt Nädalat ja häid Ülestõusmispühi.

Koguduse õpetaja Arho Tuhkru

LOOTUS ANNAB ELULE MÕTTE JA HINGAMISE

Pimendusel on serv, mille poole saab asuda teele. Isegi kui lootus peaaegu lahtunud. Ühed annavad alla, aga teised jälle jõuavad päralt. Päraltjõudmine annab tunnistust lootuse vääramatust jõust. Lootus annab elule mõtte ja hingamise. Niisugune on ülestõusmispühade sõnum.

Tänavune kevad on eriline selles mõttes, et Toomkirik on saamas koguduse omaks. Nii tööpoolest peabki olema. Nõnda ulatame sümboliliselt käe kõigile põlvkondadele, kes läbi sajandite Toomkirikus Jumalat on teeninud, olenemata keelest, mis auväärsete võlvide all kõlanud. Kõige ligemal pole kiriku jaoks ei linn ega riik vaid eeskätt ikka kogudus.

Kuid koguduse omaks saamine tähendab ka vastustust ja hoolt. Väärkas jumalakoda peab saama korda. Moodsas maailmas kiputakse kõike lugema rahas. Nii tööd kui omandit. See tõik ei tohiks meid eksitada. Kindlasti saab kõik tehtud ja rohkemgi veel.

Sest lootusel on imeline jõud.

Ja valgus jääb peale. Kõigele vaatamata.

Õnnistatud Ülestõusmispühi!

Juhatuses esimees Indrek Treufeldt

PUHASTAGE END VANAST HAPUTAIGNAST

Puhastage end vanast haputaignast, et te oleksite uus taigen. 1. Kor 5, 7a

Armas kogudus, Eestimaa kohal koidab kevad, Austraalias on alanud sügis. Vahemaad on pikad ja aastaajad erinevad, ent nii põhja- kui kõunapoolkeral, nii kevades, kui sügises tähistab ristirahvas neil päevil ühtviisi suure pidulikkusega meie Issanda ülestõusmist surnuist.

Kristuse ülestõusmine on hing, millel seisab meie usk, hing millel avaneb meie lunastuse uks. Apostel Paulus on veendunud: *kui Kristust ei ole üles äratatud, siis tähendab see, et ka meie jutlus on tühine ja tühine on ka teie usk* (1 Kor, 15, 14).

Ei ole juhuslik, et pühapäev, ehk Kristuse ülestõusmise päev on kristlikus kalendris nädalapäevadest esimene. Ülestõusmine on uue loomise algus ning kutsub meidki nädalast nädalasse, aastast aastasse uueksaamisele: elama Kristuses, usaldama Jumalat, olema julged, lähtuma andestusest ja armastusest. Apostel Pauluse sõnul – muutuma endisest haputaignast uueks, hapendamata taignaks.

Haputaigen käärib ja kääritab. Pühakiri kirjeldab selle igapäevase tõdemuse abil protsesse, mis panevad käärima inimese ja inimsuhted, inimühiskonnad ja kogukonnad, muutes need rahutuks, hapuks ja kibedaks. Kirikuloos on seda sõnastatud nii ja teisiti, ehk kõige tuttavam loend toob esile seitse kääritajat: kõrkus, kadedus, ahnus, raev, aplus, laiskus ja lõbujanu. Nii nagu piisab piskust haputaignast, et kogu taigen läheks hapuks, nõndasamuti piisab pisikesest impulsist meie mõttemaailmas või inimestevahelises suhtluses, et sellele reageerides muutuks kogu tervikpilt pöördumatult. Nii puhkevad tülid, purunevad sõbrused ja perekonnad, süttivad kurbus, vimm ja meeleheide.

Apostel Pauluse mõistukõne lähtub juutide pühadekalendrist, kus paasapühadele järgneb kohe hapendamata leibade püha. Pühade eel puhastati kodu kõigest hapendatud leivast ning pühade ajal söödi vaid hapendamata leiba. Paulus näeb siin võrdpilti kristlikule elule: Kristuse surmale kui tõelisele paasapühale järgneb uus elu vabaduses, hingepuhtuses ja südamerahus.

Kuidas selline uueksaamine teoks saab?

Kes meist suudaks end täiuslikult pühitseda ning mõtted, teod ja tegematajätised kõigest halvast puhtad pidada? Inimene võib küll arvata end heaks ja õiglaseks, pidades kurja juureks hoopis ligimest enda kõrval, ent kas ei viita taoline enesemetlus pelgalt ebaküllaldasele enesetundmisele või hoopis laussilmakirjalikkusele?

Kas mäletate jõulude aegu kirikus kõlavat tõdemust: Jumal sai inimeselapseks, et inimene saaks jälle Jumala lapseks? Jumala Poeg on tulnud meile abimeheks ja teejuhiks. Ta tahab elada meis ning meid tõeks teha meid järk-järgult, läbi elu puudutades, äratades ja puhastades. Nii ei ela enam meie, vaid tõesti Kristus elab meis, pühitseb meid ning meie osaleme Tema võidus kurja ja surma üle, oleme oksad Tema viinapuus.

Esimesed apostlid võisid kogu oma kuulutuse kokku võtta vaid mõne sõnaga: *Kristus suri meie pattude eest, nagu on kirjutatud pühades kirjades, ja et ta maeti maha ja äratati kolmandal päeval üles pühade kirjade järgi* (1Kor 15,3–4). See

Foto: Meelis Rosma

on kõik, mis loeb, kõik muu on kommentaar. Siin on ristiusu saladus ja vägi.

Mida see tähendab?

Kristuse ülestõusmine on otsekui pilguheit raamist välja ja kinnitus sellest, et tõelisus on alati avaram, suurem ja sügavam, kui see, mida ära seletada oskame ja mille üle kontrolli omame. Olemine on enam kui omamine.

Aegruum on allutatud kaduvusele. Kõik elav, alates rakutsandist kuni kõige keerulisemate elusorganismideni sünnib ja sureb. Põlvkonnad tulevad ja lähevad, impeeriumid tõusevad ja langevad, linnad kerkivad ja kaovad, mäestikud ja kontinendid, päike ja taevatähed, galaktikad ja terve maailmakõiksus kulgeb selles tekkimise ja kadumise rütmis.

Tark Koguja tõdeb: Igalet asjale on määratud aeg, ja aeg on igal tegevusel taeva all (Kg 3,1). Arukas on inimene, kes aega mõistab ja sellega kokku kõlab. Jeesuse ülestõusmine tunnistab aga ka, et midagi on veel – surmavald ei ole meie peremees, surmahirm ei ole meie elu sügavaim meloodia ja kaduvus ei ole meie lõppakord. Pigemini sarnaneb ajalik elu emaüsale, milles me läbi rõõmude ja katsumuste küpseme ja kasvame usus, lootuses ja armastuses, selleks et viimaks sündida suuremasse, kestvamasse, elusamasse olemisse.

Evangelist Matteus kirjutab maavärisemisest Issanda ülestõusmise hommikul. Maapind värises ja vappus tol hommikul kindlasti iga hirmuvalitseja jalge all, sest selsamal tunnil said hirmuvalitsuse päevad loetud.

Läbi aegade on maailma vägevad oma tahtmist teostanud väevõimuga. Olgu see koolikiusamine või geopoliitiline strateegia – tugevama õigus paneb paika plaanid ning määrab ära vahekorrad. Jeesuse-aegne Rooma impeerium tegutses nõndasamuti. Võimule vastuhakkajad pidid kogema hirmu ja valu. Rist kui kohutav piinariist oli seejuures abivahendiks, mis pidi judinad tooma igauhe seljale, kes kasvõi ainuüksi mõtlesidki võimule vastu hakata.

Kolmandal päeval üles tõusnud Önnistegija kinnitab, et viimane sõna on tõepoolest suurimal võimul, ent ülim võim ei ole mitte hirmuvalitseja meelevald. Ristil võttis Kristus enda peale maailma kurjuse ning kättemaksu asemel keeras järgmise lehekülje. Siin saab ilmsiks Jumala vägi, mis neelab ära vihkamise, hirmu ja vägivalda, armu ja andestuse ookeani sisse lausudes: *Rahu teile!* (Jh 20,19). Valides armastuse ja

andestuse tee, kõlame meiegi kokku tegelikkuse sügavamate meloodiatega ning kui kogeme elus risti ja valu, siis teame, et alati on tulemas ka kolmas päev, mil kõik uueks saab. Ehk just seetõttu on mitmesugused vägivallatu vastupanu liikumised läbi ajaloo ikka ja jälle leidnud endale tugeva liitlase Kristuses.

Ülestõusmine tähendab ka seda, et Taevaisa ei ole oma loodut maha jätnud. Meie lausume Jumalale palju kordi "Ei!" ja lähme oma teed, Tema aga ütleb meile alati "Jah!" ja ootab meid koduvärvavas. Ülestõusmispühal me kuuleme ja kuulutame Jumala Jah-sõna meile, tervele ristikirikule, kogu inimeseksolemisele ja kõigele loodule. Kõigevalitseja sisenes inimeseksolemise ülevuse ja pimeduse sisse, koges poolehoidu ja reetmist, populaarsust ja hüljatust, jumalalähedust ja -kaugust. Selleks, et jõuda kõigini – ka nende juurde, kes on ükski, reedetud ja Jumalast kaugel.

Meie usu südamikus me kohtame Igavest Elu, mis saladuse ja väena on varjul igas ristiinimeses, täites meid lootuse ja jul-

guse, rahu ja andestuse, usu ja armastusega. Äratagu, tõmma-ku ja kutsugu Kõigeväelise arm meid alati sellele Elule, et meie hing võiks heliseda olemise tões, headuses ja kauniduses:

*Nüüd surm on surnud, elu elab
ja haudki põrmu vajunud.*

*Maailma Päästja hüie kõlab,
kes surma vangist väljunud:*

*"Ma elan ja nüüd minuga
ka teie peate elama!"*

(KLPR 113)

Aamen

Tervitan Toomkogudust sügisest Austraaliast ning soovin kõigile rõõmsaid Ülestõusmispühi!

Õpetaja Meelis Rosma

12 ORELISONAATI EESTI VABARIIGILE

Just sellise pealkirja andis kontsertide sarjale Eesti Muusika Infokeskus, saades teada organistide kingitusest Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks.

Idee tekkis allakirjutanul eelmise suve lõpupoole ja arenes edasi, jagatuna orelisõprade ühingu esimehe Kristel Aeruga. Tulemas oli EV juubeliaasta ja millal siis veel, kui mitte nüüd ette võtta midagi suurt ja ainulaadset. Lootsime, et väljakutse esitada ühel aastal kõik eesti heliloojate orelisonaadid tundub põnev ka meie organistidele.

Sonaat on suurvorm, mille kirjutamine, aga samuti ka ettekandmine on piisavalt suur ettevõtmine. Orelisonaate ei ole eesti heliloojad just palju kirjutanud, kõigi kättesaadavate andmete põhjal teadsime neid olevat 14. Üht käsikirja (Evald Braueri sonaat) polnud aga võimalik leida ja Hillar Saha sonaadi käsikiri ei olnud kahjuks ettekandmiseks piisavalt arusaadav. Seega jäi sõelale 12 teost ja neist igaühele sai leitud esitaja.

Kuna mõte sai alguse just seoses Tallinna toomkiriku muusikaeluga, siis esitatakse kogu sonaatide seeria täielikuna just toomkirikus. Kuulata saab neid selle aasta veebruarist kuni novembrini kord kuus laupäevastel orelipooltundidel, aga ka mõnel suvisel kesknädala orelikontserdil. Kaasatud sai ka kaks organisti väljastpoolt Eestit – Tallinna konservatooriumi haridusega, professor Hugo Lepnurme õpilane Natalia Enko Moskvast ja Karlsuhe kirikumuusikadirektor Christian-Markus Raiser. Toomkoguduse jaoks on kindlasti tähelepanuväärne toomkiriku kauaaegse organist-koorijuhi Johannes Kappeli orelisonaadi esitus Piret Aidulo poolt 19. mai orelipooltunnis.

Septembri- ja oktoobrikuus saab sonaate kuulda ka Tallinna Kaarli, Jaani ja Tartu Pauluse kirikutes.

Teosed on loomulikult kõik väga erinevad. Väga kõrge kunstilise väärtusega Alfred Karindi ja Artur Kapi, samuti Edgar Arro ja Johannes Hiobi sonaatide kõrval on ka tagasihoidlikumaid nagu Els Aarne, Kaljo Raidi, Johannes Kappeli ja Juhan Aaviku omad. Suur vahe on ka selles, kas helilooja oli ise organist või valdas ta paremini mõnda muud pilli. Enamus sonaatidest on kirjutatud organistidest heliloojate poolt, kes valdasid pilli võimalusi väga hästi. Samas näiteks Kaljo Raid oli tšellist ja see on avaldanud kahtlemata mõju ka tema loomingule.

Kogu ettevõtmise teeb tõeliselt eksklusiivseks tõsiasi, et arvatavasti on neid sonaate niivõrd kompaktselt ja laiahaardeliselt – ühe aasta jooksul 12 sonaati 12 organisti poolt – võimalik kuulda vaid meie riigi 100. sünnipäeva aastal. Ning tõenäoliselt ei ole mõnda neist Eestis varem ette kantudki.

Palju õnne, Eesti Vabariik!

Koguduse organist Kadri Ploompuu

**12 EESTI HELILOOJATE
ORELISONAATI**

Ettekandmisel vaid EV 100 juubeliaastal!

**Kavas: Aarne, Aavik, Arro, Hiob, Kapp,
Kappel, Karindi, Raid**

EESTI ORELISÕPRADE ÜHING

TALLINNA
PÄRVA ORELI KOGU
PIISKOPLIK TOOMKIRIK

EESTI KULTUURKAPITAL

Tõepoolest, sellel aastal algas Suur Nädal teisiti ning selle aasta Ülestõusmispüha on esimene kord kui meie leerilapsed ja eestikeelne kogudus saab olla oma kirikuhoones. Nimelt 22. märts 2018 on meie kogudusele väga oluline tähtpäev, sest enam kui 90 aastat on möödunud, kui kirikuhoone riigistati ning nüüdsest on linnavolikogu otsustanud anda Toomkiriku hoone ja kinnistu meie Tallinna koguduse omandiks. Suur tänu peapiiskop Urmas Viilmale abi ja nõu eest kogu selle protsessi jooksul. Tänu Jumalale!

Toome alljärgnevalt ära ka linnavalituse pressiteate:

Tallinna Linnavolikogu 22. märtsi istungil kinnitati linnavalituse ettepanek anda Tallinna linna poolse kingitusena Toom-Kooli tn 6 kinnisasi koos Toomkiriku hoonega Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tallinna Püha Neitsi Maarja Piiskoplikule Toomkogudusele.

EELK Konsistoorium pöördus linna poole palvega, et EELK peapiiskopi katedraalkirik, mis on samas ka Toomkoguduse hoone alates 1927. aastast ja mille eest nad on hoolt kandnud, võiks kuuluda neile, ütles Tallinna Linnavolikogu esimees Mihhail Kõlvart. "Volikogu kinnitas linnavalituse ettepaneku kinkida kogudusele hoone, mille haldamisel on pea sajandi jooksul kirik näidanud heaperemehelikkust ning millel on suurem sisuline väärtus katedraalina terve Eestimaa luterlastele ja kirikule tervikuna," lisas Kõlvart.

"Mul on hea meel, et Tallinna linn on otsustanud meie palvele positiivselt vastata ja annab Toomkiriku koguduse omandisse," ütles EELK peapiiskop Urmas Viilma. "Loomulik on kasutada koguduse olemasolul sakraalhooneid otstarbel, milleks need on loodud. Samal ajal oleme lubanud, et kirik jääb avatuks Tallinna ühe olulisema sümbolvaatamisväärsusena ka linna külalastavatele turistidele ja palveränduritele, nagu ka hinnatud kontserdipaigana."

Ajalooliselt on Toom-Kooli tn 6 asuv Toomkirik kuulunud Eestimaa Rüütelkonnale ja saksakeelsele kogudusele, kellelt Eesti Vabariik hoone ära võttis ning 1927. aastal Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku piiskopile kasutada andis. 1927. aastal asutati eestikeelne EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus, kes tegutseb kirikus tänaseni. Saksakeelne kogudus lõpetas tegevuse veel enne nõukogude okupatsiooni algust seoses baltisakslaste lahkumisega Eestist ja teistest Balti

Ussimaarjapäeva rännak Toomkirikust
Pirita kloostriksse

Foto: Ingrid Mäsak

riikidest. Nõukogude okupatsiooni tingimustes läks hoone omandiõigus üle tollasele riigivõimule ning kanti Tallinna linna bilanssi, kuhu hoone on jäänud ka Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamise järgselt. Toom-Kooli tn 6 asuv Toomkiriku hoone anti Tallinna linnale 4. veebruari 1993 riigi vara munitsipaalomandisse üleandmise aktiga nr 20/552 Tallinna Arhitektuuri Mälestusmärkide Kaitse Inspektsiooni vara koosseisus. Kinnisasi on Tallinna Keslinna Valitsuse valitsemisel ja bilansis.

Koguduse õpetaja Arho Tuhku

KONTAKT

Toom-Kooli 6, 10130 Tallinn, Eesti

Telefon 644 4140

E-post: tallinna.toom@eelk.ee.

<http://toomkirik.ee>

PANGAREKVIISIIDID

EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus

Registrikood 80209270

SEB Pank EE401010022002639007

Foto: Ingrid Mäsak

Selle aasta Palmipuudepäeva teenistusel esitasid pühapäevakooli lapsed Palmipuudepäeva näidendit.